

แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา Guidelines for Managing Buddhist Tourism

วิภาดา สุขจันทร์

Wipada Sukchan

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University

*Corresponding Author E-mail: wipadasukhcanthr@gmail.com

(Received: 25 February 2025, Revised: 13 April 2025, Accepted: 13 April 2025)

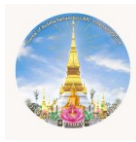
บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาเป็นหนึ่งในรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้และปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างคุณค่าทางจิตใจและศีลธรรมของนักท่องเที่ยว รวมถึงการส่งเสริมศรัทธาและการเข้าใจหลักคำสอนทางศาสนาอย่างลึกซึ้ง บทความนี้มุ่งเน้นการศึกษากระบวนการและแนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญหลายประการ ได้แก่ 1) การอนุรักษ์และฟื้นฟูสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ในสภาพที่ดีและมีคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์และศาสนา 2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เส้นทางเดินเท้า ป้ายสัญลักษณ์ และสถานที่พักอาศัย เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยือน 3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการอย่างบูรณาการ และ 4) การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนและวิถีชีวิตชาวพุทธ เช่น การจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม การบรรยายธรรม และการเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา องค์ความรู้ใหม่ชี้ให้เห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา เป็นการท่องเที่ยวที่ผสมผสานวัฒนธรรมกับจิตวิญญาณ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในพระพุทธศาสนา อนุรักษ์วัฒนธรรม และสร้างรายได้แก่ชุมชน โดยมีแนวทางการบริหารจัดการ 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1.การวางแผนและนโยบาย 2.การสร้างประสบการณ์ที่ยั่งยืน 3.การจัดการทรัพยากรและการอนุรักษ์ 4.การมีส่วนร่วมของชุมชน 5.การประชาสัมพันธ์และการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ.

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, การท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา

Abstract

Buddhist tourism is a form of tourism that emphasizes learning and practicing the teachings of Buddhism. It plays a significant role in fostering spiritual and moral values among tourists, while also deepening their faith and understanding of Buddhist doctrines. This article focuses on exploring effective and sustainable management approaches for Buddhist

tourism. The findings suggest that effective management of Buddhist tourism must consider several critical factors: 1) The conservation and restoration of important Buddhist sites to maintain their historical and religious significance; 2) The development of infrastructure and facilities, such as transportation routes, signage, and accommodations, to enhance visitor accessibility and comfort; 3) The establishment of collaborative networks among local and national organizations to support integrated management strategies; and 4) The design of tourism activities aligned with Buddhist teachings and lifestyles, including meditation retreats, Dhamma talks, and participation in religious ceremonies. The newly derived body of knowledge indicates that Buddhist tourism is a form of travel that blends cultural and spiritual elements. It promotes a deeper understanding of Buddhism, preserves cultural heritage, and generates income for local communities. The proposed management model comprises five key areas: 1) Planning and policy development, 2) Creating sustainable tourism experiences, 3) Resource management and conservation, 3) Community engagement and participation, and 5) Effective marketing and promotion. This framework aims to guide stakeholders in fostering meaningful, respectful, and sustainable Buddhist tourism practices.

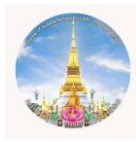
Keywords: Management, Buddhist Tourism

บทนำ

วิถีชีวิตของชาวไทยส่วนใหญ่มีความผูกพันกับพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง วัดเป็นศูนย์กลางจิตใจที่สำคัญของชุมชน (อารีย์ นัยพินิจ และคณะ, 2556) ซึ่งทำหน้าที่เป็นแหล่งปฏิบัติศาสนกิจและการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ช่วยส่งเสริมความศรัทธาและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ นอกจากนี้ การนำวัฒนธรรมมาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตยังถือเป็นวิธีที่สำคัญที่ช่วยให้ชุมชนสามารถปรับตัวเข้ากับกระแสโลกาภิวัตน์ได้

การท่องเที่ยวเชิงพุทธได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในช่วงวันสำคัญทางศาสนา นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติมักเดินทางไปวัดเพื่อร่วมกิจกรรม เช่น การปฏิบัติธรรม ตักบาตร และเวียนเทียนในวันสำคัญ (อารีย์ นัยพินิจ และคณะ, 2556) การเดินทางลักษณะนี้นอกจากจะเป็นการท่องเที่ยวแล้วยังสร้างโอกาสให้ผู้คนได้เรียนรู้และซึมซับศิลปวัฒนธรรมไทย ทำให้เกิดความผูกพันกับศาสนาและการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม (2557) ได้ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนร่วมมือในการจัดระบบการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานและยึดถือความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและมรดกวัฒนธรรมในชุมชน นโยบายนี้ไม่เพียงส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนา แต่ยังมุ่งหวังให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

ได้มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ไว้ดังนี้

1. Planning งานการวางแผน ประกอบด้วยการกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์การ และการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผล
2. Organizing การจัดองค์การแผนงานจะดำเนินการไปได้ด้วยดีก็ด้วยการจัดองค์การที่ดีซึ่งประกอบไปด้วยการนำปัจจัยทางการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และวิธีการบริหารที่จะทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลการจัดองค์การจึงหมายถึง การนำเอาทรัพยากรการบริหารทุกประเภทมาบูรณาการเพื่อดำเนินการ
3. Motivation การจูงใจที่จะช่วยให้พนักงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพการจูงใจ ในที่นี้ยังหมายถึง การอำนวยความสะดวก (Directing) การติดต่อสื่อสาร (Communication) และการเป็นผู้นำในการดำเนินการ (Leading)
4. Controlling การควบคุม เป็นการติดตามและประเมินผลเพื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับแผนที่ได้กำหนดไว้ ว่ามีความเบี่ยงเบนไปจากความหมายมากน้อยเพียงใด คุณทซ์และดอนเนลล์ กล่าวเพิ่มเติมว่า งานทั้ง 4 นี้ต่างแยกกันโดยหน้าที่ และภารกิจ แต่จะดำเนินไปเป็น (ฮาโรลด์ คุณทซ์ และ ซีริล โอ ดอนเนลล์, 2001 : 255)

ความหมายของการบริหารจัดการ

การบริหาร (administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “administatrae” หมายถึง ช่วยเหลือ (assist) หรืออำนวยความสะดวก (direct) การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า minister ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้หรือผู้รับใช้รัฐ คือ รัฐมนตรีสำหรับความหมาย (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2544 : 24-31)

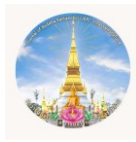
การบริหารหรือการจัดการ เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานทุกระดับ โดยการบริหาร (Administration) นิยมใช้ในภาครัฐหรืองานที่เกี่ยวกับนโยบาย และการจัดการ (Management) นิยมใช้ในภาคธุรกิจเอกชนได้มีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญได้นิยามไว้ดังนี้

การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำให้สิ่งต่างๆ ได้รับการปฏิบัติจนเป็นผลสำเร็จโดยที่ผู้บริหารมักจะไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติ แต่ผู้บริหารเป็นผู้ใช้ศิลปะเพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้ทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกไว้ นอกจากนี้ไซมอน ยังได้กล่าวเพิ่มเติมว่า นายแห่งการขยายความของการบริหารอันสามารถที่จะทำให้ชัดเจนขึ้นอีกนั่นก็คือ กิจกรรมความร่วมมือของกลุ่ม (Simon, Smithburg & Thompson, 1971)

การบริหาร หมายถึง การนำไปสู่กระบวนการของการทำกิจกรรมที่มีการวางแผน (Planning) การอำนวยความสะดวก (Directing) และความร่วมมือ (Coordinating) โดยเฉพาะกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ (Dale Yoder, 1956)

ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพการบริหารนิยมใช้กับการบริหารราชการ หรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งมีศัพท์บัญญัติ ว่า รัฐประศาสนศาสตร์ (Public administration) และ คำว่า การจัดการ (Management) (สมพงศ์ เกษมสิน, 2523)

การจัดการ คือ ศิลปะในการใช้คน เงินวัสดุ อุปกรณ์ขององค์การและนอกองค์การเพื่อบรรลุ

วัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบที่สำคัญ (1) การจัดการเป็นศิลปะในการใช้คนทำงาน (2) การจัดการต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐาน คือ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ (3) การจัดการเป็นการดำเนินงานของกลุ่มคน (สมคิด บางโม, 2534)

คำว่า การบริหารจัดการ (Management Administration) นำไปใช้ทั้งในหน่วยงานและบุคลากรของภาครัฐและภาคเอกชน เป็นการผสมผสานแนวคิดการบริหารภาครัฐและการจัดการภาคเอกชนเข้าด้วยกัน ถ้านำคำไปใช้ในหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้ชัดเจนมากขึ้น อาจใช้คำว่า การบริหารจัดการภาครัฐ (Public management administration) ในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และแคนาดา ได้นำคำว่า การบริหารจัดการ ซึ่งตรงกับคำว่า Management Administration มาใช้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น ใช้ในวงการศึกษาหรือมหาวิทยาลัย ในหน่วยงานของรัฐ และในหน่วยงานของเอกชน (สมพงศ์ เกษมสิน, 2523)

ลักษณะของงานบริหารจัดการไว้ 3 ด้าน คือ

- 1) ในด้านที่เป็นผู้นำหรือหัวหน้างาน งานบริหารจัดการ หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองค์กร
- 2) ในด้านของภารกิจหรือสิ่งที่ต้องทำงานบริหารจัดการ หมายถึง การจัดระเบียบทรัพยากรต่างๆ ในองค์กร และการประสานกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกัน
- 3) ในด้านของความรับผิดชอบ งานบริหารจัดการ หมายถึง การต้องทำให้งานต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยการอาศัยบุคคลต่างๆ ด้วยกัน (ธงชัย สันติวงษ์ 2543)

ทฤษฎีการบริหาร

การบริหารมีหลายทฤษฎีที่ส่งเสริมให้การบริหารมีประสิทธิภาพ และสามารถประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับงานบริหารในแต่ละสาขาได้ ดังนี้

1. หลักการบริหาร เป็นการบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting things done through other people) และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาการบริหารกิจการของผู้บริหารให้สำเร็จมี 5 ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้คือ

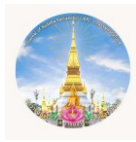
P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาฝึกอบรมให้ความรู้บุคลากร และการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ

C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549: 3-5)

ทฤษฎีการบริหารเป็นความเชื่อทางการศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาลโดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหาร (Management Functions) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร 5 ประการ คือ

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงาน หรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

2. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีโครงสร้างงานต่างๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของ และตัวคน อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

3. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งการงานต่างๆ แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะกระทำให้ได้ผลสำเร็จด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีจะต้องเข้าใจคนงานของตน จะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงาน และองค์การที่มีอยู่รวมถึงจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทั้งขึ้นและลง นอกจากนี้ยังต้องทำการประเมินโครงสร้างขององค์การและผู้มีอยู่ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นประจำอีกด้วย หากโครงสร้างขององค์การที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมก็จำเป็นต้องปรับปรุงเช่นเดียวกัน ถ้าผู้มีอยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพ การไล่ออกเพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำ

4. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

5. การควบคุม (Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการกำกับดูแล สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว (Henry Fayol, 2004 : 110)

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับการประสานงาน การวางแผน การจัดระเบียบ การอำนวยความสะดวก และการควบคุมทรัพยากรต่างๆ เช่น คน เงิน และวัสดุ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการบริหารมักใช้ในภาครัฐที่เน้นนโยบาย ส่วนการจัดการมักใช้ในภาคธุรกิจที่เน้นการดำเนินงาน การบริหารจัดการจึงเป็นการผสมผสานแนวคิดทั้งสองเพื่อให้การดำเนินงานในทุกภาคส่วนเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพสูงสุด

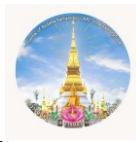
องค์ประกอบการบริหาร

องค์ประกอบสำคัญในการบริหารประกอบด้วย

วัตถุประสงค์ที่แน่นอน จำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายชัดเจนในการดำเนินงาน เช่น การให้บริการหรือการผลิต เพื่อให้มีทิศทางในการบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้

ทรัพยากรในการบริหาร รวมถึงปัจจัยสำคัญ 4M's (มนุษย์ เงิน วัสดุ และการจัดการ) หรือ toM's (เพิ่มเติมเครื่องจักรและตลาด) เพื่อสนับสนุนกระบวนการบริหารอย่างครบถ้วน

การประสานงานระหว่างองค์ประกอบ การเชื่อมโยงทรัพยากรและเป้าหมายเข้าด้วยกัน โดยสร้างปฏิภณระหว่างองค์ประกอบต่างๆ เพื่อให้เกิดการทำงานที่สอดคล้องกัน

ประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยประสิทธิผลหมายถึงการบรรลุเป้าหมาย ส่วนประสิทธิภาพคือการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดสูงสุด (สมคิด บางโม, 2544)

ความสำคัญของการบริหาร

การทำงานกับคน ผู้บริหารต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากร มีทักษะการสื่อสาร ความเป็นผู้นำ และการทำงานเป็นทีม เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

ความร่วมมือเพื่อบรรลุเป้าหมาย เป้าหมายที่มีคุณค่าคือเป้าหมายที่ท้าทายและสามารถทำให้สำเร็จได้ โดยมีแผนงานที่ชัดเจนและระยะเวลาในการบรรลุเป้าหมายที่เหมาะสม

สมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ต้องทำงานให้บรรลุเป้าหมายพร้อมกับใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด

การใช้ทรัพยากรจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในโลกที่มีทรัพยากรจำกัด ผู้บริหารต้องจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและหลีกเลี่ยงความสิ้นเปลือง

การเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารที่ดีต้องคาดการณ์และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม (เสนาะ ดีเยาว์, 2544)

สรุปได้ว่า การบริหารที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วยกำหนัดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน การจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด การประสานงานระหว่างบุคคลและทรัพยากร การวัดผลสำเร็จโดยคำนึงถึงทั้งประสิทธิผลและประสิทธิภาพ และความสามารถในการปรับตัวกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยว

สำหรับความหมายและองค์ประกอบอันนำมาซึ่งการสร้างคุณค่าให้กับกิจกรรมการท่องเที่ยว นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวว่า เป็นผลรวมของปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาจากปฏิสัมพันธ์หรือการกระทำต่อกันและกันในหมู่นักท่องเที่ยวผู้ประกอบการ รัฐบาล ตลอดจนชุมชนผู้เป็นเจ้าของบ้าน ในกระบวนการดึงดูดใจและต้อนรับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนอย่างอบอุ่น (Goeldner, Charles R. and Ritchie, 2006)

นิยามของการท่องเที่ยวก็คือ ความสัมพันธ์อันเกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างนักท่องเที่ยว ธุรกิจต่างๆ รัฐบาล ตลอดจนประชาชน ในท้องถิ่นของประเทศเจ้าบ้าน โดยมีลักษณะเป็นกระบวนการที่ดึงดูดและให้การต้อนรับแก่นักท่องเที่ยวผู้มาเยือนอย่างเป็นมิตร (Weaver David and Opperman, 2000)

การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวในพื้นที่ ที่เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และศาสนา ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จุดเด่นของการท่องเที่ยวประเภทนี้มักจะขึ้นอยู่กับเรื่องราวหรือวาทกรรม ความเป็นมาและประวัติศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านั้น โดยเฉพาะการทำให้เกิด “สิ่งที่เหลือเชื่อ สิ่งที่น่าเป็นไป ได้หรือเป็นไปได้ยาก” ในปัจจุบันการท่องเที่ยวในแหล่งโบราณคดีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น โบสถ์

โบราณในคริสต์ศาสนา พุทธสถานในศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ประกอบด้วยเรื่องราวหรือวาทกรรมที่มีมาเป็นเวลานาน รวมถึงสถาปัตยกรรมที่เป็นสิ่งสนับสนุนความสมจริงให้กับวาทกรรม สถานที่ประเภทนี้ จึงเป็นสถานที่ที่ผู้คนให้ความสนใจมากยิ่งขึ้นรวมถึงวิธีการเผยแพร่เรื่องราวเหล่านี้ทำได้ง่ายขึ้นในปัจจุบัน โดยอาศัยวิธีการของการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ ยิ่งทำให้เรื่องราวของสถานที่แพร่กระจายออกไปได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น สถานที่ท่องเที่ยวประเภทนี้ หากมีความสะดวกสบายน้อยเข้าถึงได้ยาก ย่อมได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากขึ้นไปอีก และเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยทุกภูมิภาคจะมีเอกลักษณ์และมีความโดดเด่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโธ และคณะ, 2556)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงศาสนา หรือทัวร์ไหว้พระทำบุญ ณ วัดสำคัญต่างๆ นับเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มคน ที่มีความสนใจพิเศษที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในประเทศไทย ทั้งนี้ เพราะตามคติความเชื่อที่ถือว่า การได้มาสักการะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ จะนำความเป็นสิริมงคลมาสู่ชีวิต จากรายงานดังกล่าวพบว่า “วัด” เป็นทรัพยากรสำหรับการท่องเที่ยวที่สะท้อนอารยธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น อันเป็นแหล่งรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ การศึกษา ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม รวมทั้งเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชนและการตั้งถิ่นฐานของชุมชนอีกด้วย (สุดาทิพย์ นันทโชค, 2556)

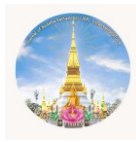
การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา

วัดถือเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ด้วยสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม หรือความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่โดดเด่น นอกจากนี้ บางวัดยังตั้งอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ทำให้กลายเป็นจุดสนใจรอง ควรมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงศาสนาหรือพุทธศาสนา ซึ่งเน้นการเยี่ยมชมและนมัสการศาสนสถาน รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรม เช่น วิปัสสนากรรมฐาน เพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านศาสนาและประวัติศาสตร์ พร้อมกับนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

การท่องเที่ยวเชิงศาสนามีแหล่งท่องเที่ยวสองประเภท ได้แก่

1. แหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถาน ครอบคลุมอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น ที่ประดิษฐานรูปเคารพและสถานที่ประกอบพิธีกรรมของศาสนาต่าง ๆ ได้แก่ วัด (พุทธ) มัสยิด (อิสลาม) โบสถ์ (คริสต์) และเทวสถาน (พราหมณ์-ฮินดู) โดยเฉพาะที่มีความโดดเด่นทางสถาปัตยกรรมหรือประวัติศาสตร์
2. แหล่งท่องเที่ยวประเภทสถานปฏิบัติธรรม สำหรับการฝึกปฏิบัติตามแนวทางพุทธศาสนา เช่น นั่งสมาธิและวิปัสสนากรรมฐาน ปัจจุบันบางวัดได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ และอำนวยความสะดวกแก่การประกอบพิธีกรรม ทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ก่อให้เกิดบริการเสริมในพื้นที่ เช่น ที่จอดรถ ร้านอาหาร และร้านขายของที่ระลึก (วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี, 2531: 74-75)

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว ชุมชน และภาครัฐ โดยเน้นการเยี่ยมชมสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สะท้อนถึงอารยธรรม ศิลปะ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นที่นิยมในฐานะกิจกรรมที่สร้างความเป็นสิริมงคลและโอกาสในการศึกษาและนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการสัมผัสวัฒนธรรมแท้จริงและวิถีชีวิตเรียบง่ายของชุมชนท้องถิ่น สร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นระหว่างเจ้าของถิ่นกับผู้มาเยือน แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมควรประกอบด้วยองค์ประกอบที่ดึงดูดใจ ได้แก่ พิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน ศิลปะหัตถกรรม ประติมากรรม ประเพณีและเทศกาล ดนตรีพื้นบ้าน ละครและมหรสพ รวมถึงภาษาและวรรณกรรม ตลอดจนความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรมเก่าแก่ (Swarbrooke, 1999 : 118)

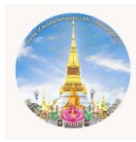
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้กลายเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้วัฒนธรรมเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยหลายมิติ ได้แก่ (1) ประวัติศาสตร์และโบราณคดี (2) พิพิธภัณฑสถาน (3) สถาปัตยกรรมเก่าแก่ (4) ศิลปะ หัตถกรรม และประติมากรรม (5) ศาสนาและพิธีกรรมทางศาสนา (6) ดนตรี การแสดง และภาพยนตร์ (7) ภาษาและวรรณกรรม (8) วิถีชีวิตและอาหาร (9) ประเพณีและเทศกาลพื้นบ้าน และ (10) เทคโนโลยีท้องถิ่น (นฤต สันชัย, 2550: 42-45)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนมุ่งเน้นผลประโยชน์ทั้งในด้านเศรษฐกิจและการรักษาสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตดั้งเดิม เพื่อให้ชุมชนสามารถรองรับความต้องการในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างสมดุล การจัดการอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงความสำคัญทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว และมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น การสร้างงานและรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งนำไปสู่การรักษาวัฒนธรรมและทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน คนในชุมชนจะรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากรร่วมกัน ส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น (Ismail, 2008)

ทฤษฎีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม

การแพร่กระจายของวัฒนธรรมเกิดจากความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญ และสิ่งที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมมี 4 ประการ คือ การปรับตัวของมนุษย์เพื่อให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติได้เหมาะสม การผสมผสานทางวัฒนธรรมเดิมกับวัฒนธรรมใหม่ การบูรณาการทางวัฒนธรรม และพหุวัฒนธรรม การปรับตัวจะเป็นด้านชีวภาพและด้านวัฒนธรรม มักเป็นเชิงประวัติศาสตร์ ว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อจัดระบบความสัมพันธ์ให้สอดคล้องกัน การปรับเปลี่ยนตัวมนุษย์หรือสัตว์เพื่อให้ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมเป็นความสัมพันธ์ที่เหมาะสม และการปรับสภาพแวดล้อมเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของมนุษย์หรือสัตว์ ถ้าพิจารณาการปรับตัวทางวัฒนธรรม หมายถึง ความหมายทางวัตถุและมีใช้วัตถุ ซึ่งมีเรื่องควรพิจารณาในเรื่องนี้ คือ

1. ด้านศิลปวัฒนธรรม เช่น วรรณคดี และที่เป็นวิถีชีวิต
2. องค์ประกอบต่างๆ ของวัฒนธรรม เรียงร้อยประสานเข้าเป็นวัฒนธรรมมีลักษณะเป็นองค์รวม และมีลักษณะเฉพาะของแต่ละสังคมวัฒนธรรม
3. การปฏิสัมพันธ์กับสังคมข้างเคียง หรือค้นพบสิ่งใหม่ในสังคมตนเอง จึงทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนเพื่อคงอยู่ของวัฒนธรรมนั้น
4. วัฒนธรรมคือระบบสัญลักษณ์ องค์ประกอบแต่ละส่วนความหมายและสื่อ ความหมายที่ลึกซึ้งกว้างขวางกว่าข้อเท็จจริง เช่น ธงชาติ

5. การดำเนินชีวิตมนุษย์ต้องดำเนินเป็นกลุ่ม การปรับเปลี่ยนสังคมและวัฒนธรรม เป็นการปรับเปลี่ยนกลุ่มมากกว่า ระดับปัจเจกชน การสืบทอดก็ถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง จึงเป็นการปรับเปลี่ยนกลุ่ม

6. พฤติกรรมมนุษย์ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้

7. การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่นมีกระบวนการขั้นตอนการปรับเปลี่ยนดังกล่าวเป็นการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นเมื่อเกิดปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมหรือกลุ่มคนอื่นซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นและเรายอมรับได้ (ปริญญา เฉิดฉอม, 2554)

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเน้นการสัมผัสประสบการณ์ที่แท้จริงของวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งรวมถึงการแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ เช่น พิพิธภัณฑ์ ศิลปะ หัตถกรรม ประเพณี และดนตรีพื้นบ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ส่งเสริมรายได้และการจ้างงานในท้องถิ่น ทั้งนี้ การปรับตัวและการผสมผสานทางวัฒนธรรมยังมีบทบาทสำคัญในการรักษาเอกลักษณ์ของสังคมและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา

การท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผสมผสานวัฒนธรรม ศรัทธา และการเรียนรู้ทางจิตใจ โดยมีวัด สถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา และประเพณีทางศาสนาเป็นองค์ประกอบหลัก แนวทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพควรประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนและวัด เสริมสร้างบทบาทของพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน และประชาชนในฐานะเจ้าของพื้นที่เพื่อรักษาอัตลักษณ์และคุณค่าทางศาสนา
2. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดูแลรักษาสภาพแวดล้อม สถาปัตยกรรม และศิลปวัตถุทางศาสนาให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ พร้อมทั้งบริหารจำนวนผู้มาเยือนให้เหมาะสม
3. การส่งเสริมการเรียนรู้และปฏิบัติธรรม ออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการเจริญสติ ศิลธรรม และการใช้เวลาอย่างมีคุณค่า เช่น วิปัสสนากรรมฐาน ค่ายพุทธบุตร
4. การบูรณาการกับนโยบายรัฐและภาคธุรกิจ ร่วมมือกับหน่วยงานท่องเที่ยวและผู้ประกอบการเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว ศึกษาความต้องการนักท่องเที่ยว และส่งเสริมการตลาดอย่างมีจริยธรรม
5. การใช้เทคโนโลยีในการจัดการ พัฒนาแอปพลิเคชัน แพลตฟอร์มออนไลน์ หรือสื่อมัลติมีเดียเพื่อเผยแพร่ความรู้และอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว

แนวทางเหล่านี้จะช่วยยกระดับการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาให้เป็นทั้งพื้นที่ทางวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ และจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทางจิตวิญญาณอย่างยั่งยืน

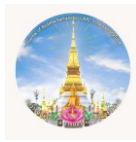

บทสรุป

บทความเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา นำเสนอวิธีการจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ โดยมุ่งเน้นการรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์วัฒนธรรมและศาสนสถานกับการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าสำหรับนักท่องเที่ยว การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการรักษาศรัทธาและความเคารพในศาสนสถาน รวมถึงการเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนแก่ผู้มาเยือน นอกจากนี้ควรมีการจัดการการใช้ทรัพยากรที่ยั่งยืนเพื่อป้องกันผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่น

การจัดการดังกล่าวควรเริ่มต้นจากการวางแผนที่ครอบคลุมตั้งแต่การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว การฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวที่เหมาะสมและปลอดภัย โดยควรคำนึงถึงศักยภาพของสถานที่และความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว เพื่อป้องกันปัญหาความแออัดหรือการทำลายศาสนสถาน การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติและความสำคัญของสถานที่นั้น ๆ จะช่วยสร้างความเคารพและลดพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ศาสนสถานและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นถือเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืน การสร้างความเข้าใจและสนับสนุนให้ชุมชนมีบทบาทในการอนุรักษ์ศาสนสถาน การจัดการทรัพยากรท้องถิ่น และการเผยแพร่วัฒนธรรมที่ถูกต้อง จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมแก่ชุมชน ทำให้การท่องเที่ยวสามารถเจริญเติบโตได้อย่างสมดุลและยั่งยืนในระยะยาว

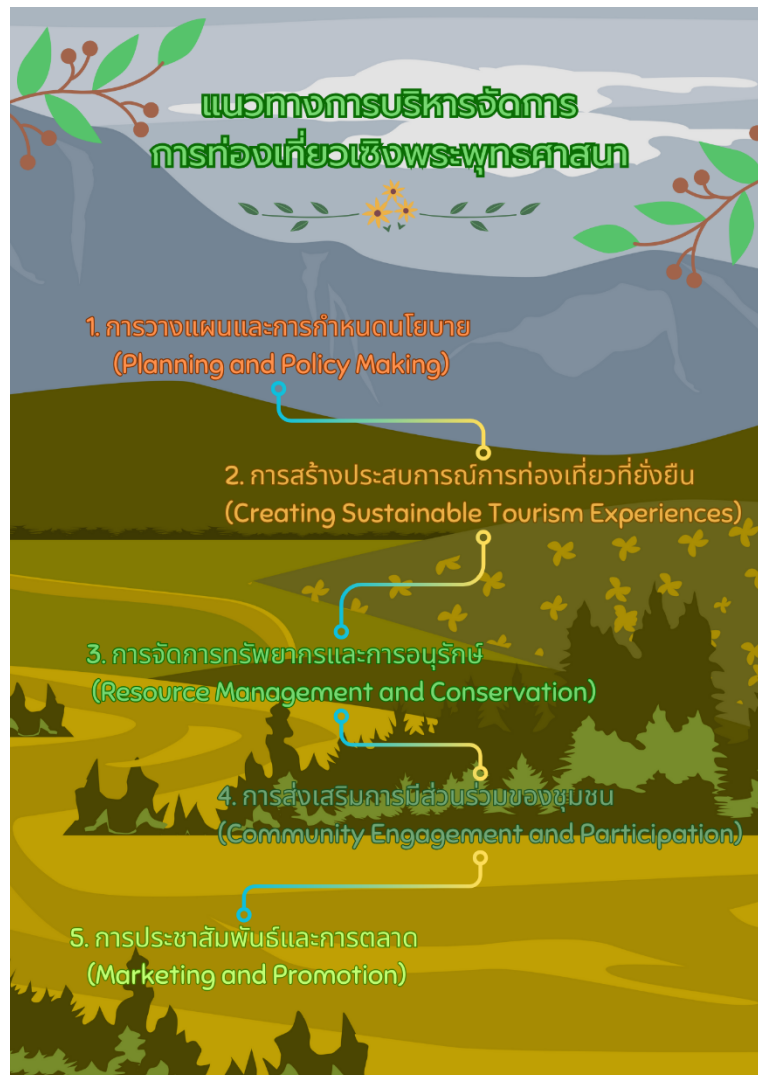

องค์ความรู้ใหม่

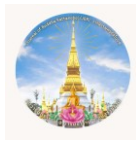
การท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่นำเอาองค์ประกอบทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณมาผสมผสานเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์เชิงลึกเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา รวมถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการสร้างรายได้ให้กับชุมชน เพื่อให้องค์ความรู้นี้เป็นประโยชน์ บทความนี้จะนำเสนอโมเดลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาใน 5 หัวข้อสำคัญดังนี้

แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา

1. การวางแผนและการกำหนดนโยบาย (Planning and Policy Making)
2. การสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Creating Sustainable Tourism Experiences)
3. การจัดการทรัพยากรและการอนุรักษ์ (Resource Management and Conservation)
4. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Engagement and Participation)
5. การประชาสัมพันธ์และการตลาด (Marketing and Promotion)

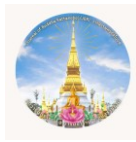

ภาพที่ 1 แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2557). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 131 ตอนที่ 89 ก*.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). *องค์การและการบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธนภุต สังข์เฉย. (2550). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ*. เพชรบุรี: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศ.
- ปริญญา เจริญ. (2554). *แนวคิดและทฤษฎีทางมานุษยวิทยา*. สงขลา: นครินทร์. (อัสสเน).
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). *พุทธวิธีในการบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุทนต์ อากาศโร และคณะ. (2556). *การพัฒนาารูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย*. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมคิด บางโม. (2534). *หลักการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดีจำกัด.
- สมคิด บางโม. (2544). *การบริหาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมพงศ์ เกษมสิน. (2523). *การบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เกษมสุวรรณ.
- สุดาทิพย์ นันทโชค. (2556). *พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในเขตจังหวัดสิงห์บุรีของนักท่องเที่ยวสูงอายุ*. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 5(1), 32.
- เสนาะ ดิยาว. (2544). *หลักการบริหาร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. (2531). *วัด : จำเป็นอย่างไรรจะต้องมีคู่มือพัฒนา*. *จุลสารการท่องเที่ยว*, 7(1), 73-77.
- อารีย์ นัยพินิจ และคณะ. (2556). *การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของวัดในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธ์*. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 5(1), 31-32.
- Dale, Y. (1956). *Personnel Principles and Policies* (4th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Goeldner, C. R., and Ritchie, J. R. B. (2006). *Tourism: Principles, Practices, Philosophies* (10th ed.). Hoboken, NJ: J. Wiley.
- Gross, B., and Brown. (2008). *Organization Theory and Management: A Macro Approach*. New York, NY: Wiley & Sons.
- Ismail, R. (2008). *Development of a Normative Model for Cultural Tourism on The Cape Flat* (Master's dissertation). Cape Peninsula University of Technology.
- Koontz, H., and O'Donnell, C. (2001). *Management*. Citing Hersey and Blanchard.
- Fayol, H. (2004). *Human Resource Management in a Business Context* (2nd ed.). London, UK: Thomson Learning.
- Simon, H., Smithburg, D., and Thompson, V. (1971). *Public Administration* (14th ed.). New York, NY: Alfred A. Knopf.
- Swarbrooke, J. (1999). *Sustainable Tourism Management*. London, UK: CABI.

Weaver, D., and Oppermann, M. (2000). *Tourism Management*. Brisbane, Australia: John Wiley & Sons.